

## POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania M. M.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Chorzowie  
o prawo do rekompensaty,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 21 maja 2024 r.,  
skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego  
wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach  
z dnia 27 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 905/21,

**I. odrzuca skargę,**

**II. zasądza od ubezpieczonego M. M. na rzecz Zakładu  
Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie kwotę 240  
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów  
postępowania skargowego, wraz z odsetkami, o których mowa  
w art. 98 § 1<sup>1</sup> Kodeksu postępowania cywilnego.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 27 stycznia 2023 r. na skutek  
apelacji organu rentowego Chorzowie od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach  
z dnia 13 kwietnia 2021 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie M. M. od  
decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie z 23 września

2020 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, stwierdzając, iż ubezpieczony do dnia 31 grudnia 2008 r. nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

M. M. złożył do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 stycznia 2023 r., wnosząc o stwierdzenie niezgodności zaskarżonego wyroku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie wnioskodawca oświadczył, że:

1. zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

2. skutek wydania zaskarżonego wyroku skarżący poniósł szkodę majątkową przez odmowę prawa do rekompensaty należnej mu z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach na podstawie art. 21 i n. ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych,

3. wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

W ocenie ubezpieczonego zaskarżone orzeczenie zostało wydane z naruszeniem prawa, co uzasadnia zaskarżenie go w całości.

Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o odrzucenie skargi, ewentualnie o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem prawnym sformalizowanym. Wysokie wymagania formalne stawiane skardze są związane nie tylko z jej specjalną, nadzwyczajną funkcją w systemie prawa, ale wynikają także z potrzeby spełnienia wysokich oczekiwań profesjonalnych.

Przepis art. 424<sup>5</sup> k.p.c. określa tym samym szczególne wymagania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, która to skarga - podobnie jak skarga kasacyjna - jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, co wiąże się z koniecznością spełnienia wysokich wymagań formalnych. Skarga powinna zawierać (art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c.):

1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części;

2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie;

3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny;

4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy;

5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było ani nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono na podstawie art. 424<sup>1</sup> § 2 – że występuje wyjątkowy przypadek uzasadniający wniesienie skargi;

6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.

Ponadto skarga powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego. Do skargi – oprócz jej odpisów dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom – dołącza się dwa odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego (art. 424<sup>5</sup> § 2 k.p.c.). Wszystkie wymogi skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wymienione w art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c., muszą być spełnione, aby pismo strony mogło być uznane za skargę. Brak któregokolwiek z elementów konstrukcyjnych skargi jest brakiem istotnym, nieusuwalnym w postępowaniu naprawczym i powoduje jej odrzucenie.

Wymienione wymagania skargi mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione kumulatywnie. To oznacza, że skarga niespełniająca któregokolwiek z nich jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków i podlega odrzuceniu bez wzywania do ich usunięcia. Każde z wymagań przewidzianych w art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c. ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione niezależnie od innych warunków (postanowienia Sąd Najwyższego: z dnia 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, OSNC 2006 r. nr 1, poz. 17, 18

stycznia 2006 r., III CNP 21/05, LEX nr 1107125, 9 września 2021 r., V CNP 23/20, LEX nr 3404196, 28 lipca 2023 r., I CNP 145/22, Legalis nr 2972279).

Element konstrukcyjny skargi wymieniony w art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. nakładający na wnoszącego skargę obowiązek przytoczenia podstaw skargi oraz ich uzasadnienia jest formalnym odpowiednikiem regulacji, zgodnie z którą skargę można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub procesowego (art. 424<sup>4</sup> k.p.c.), natomiast wymaganie z art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 3 k.p.c. dotyczy konkretnego przepisu, z którym zaskarżane naruszenie jest niezgodne. Można zarzucić naruszenie wielu przepisów prawa materialnego lub procesowego, które mogą, lecz nie muszą spowodować niezgodności z prawem. Zatem spełnienie wymagania przytoczenia podstaw skargi i ich uzasadnienia polega, podobnie jak w przypadku skargi kasacyjnej, na tym, że skarżący powinien wskazać, na której z przewidzianych w art. 424<sup>4</sup> k.p.c. podstaw opiera skargę, następnie przytoczyć - oznaczone numerem artykułu (paragrafu, ustępu) - naruszone przepisy prawa i wyjaśnić, na czym ich naruszenie polega. Skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie można jednak traktować jak alternatywy dla apelacji, skargi o wznowienie postępowania czy choćby skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2023 r., I CNP 141/22, Legalis nr 2908799).

Z treści art. 424<sup>4</sup> i art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. wynika jednoznacznie, że ustawodawca oddzielił podstawy skargi, a więc także przepisy składające się na ich uzasadnienie, od przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne. Obowiązek wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, jest wymogiem odrębnym od powinności przytoczenia w skardze jej podstaw oraz ich uzasadnienia. Taka konstrukcja wskazuje, że nie wszystkie wady postępowania poprzedzającego wydanie orzeczenia, wytykane w ramach podstaw, powodują niezgodność orzeczenia z prawem, i na odwrót, nie wszystkie przepisy naruszone przez sąd w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia są tymi przepisami, z którym orzeczenie jest niezgodne. Wskazanie zatem przez skarżącego przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania, które zostały naruszone przez sąd, w ramach przytoczenia podstawy skargi, nie spełnia jednocześnie wymogu określonego w art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 3 k.p.c. i odwrotnie -

wskazanie przepisu prawa materialnego lub przepisów postępowania, z którym orzeczenie jest niezgodne, nie spełnia wymogu określonego w art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 k.p.c., tj. wskazania podstaw skargi i jej uzasadnienia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2007 r., I BP 57/06, LEX nr 611387, 25 sierpnia 2010 r., II BU 2/10, LEX nr 653670, 4 marca 2021 r., PUNP 3/21, LEX nr 3191135, 29 stycznia 2021 r., II CNP 18/20, LEX nr 3160455, 11 marca 2021 r., I PUNPP 2/21, LEX nr 3209571, 23 listopada 2021 r., III PUNP 5/21, LEX nr 3527299 oraz wyroki z dnia 26 stycznia 2012 r., I BP 4/11, LEX nr 1135985, 13 grudnia 2018 r., I BP 11/17, LEX nr 2591097; M. Asłanowicz, Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2023, IV § 5.1).

W skardze wniesionej przez ubezpieczonego powołano jedynie ten przepis, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, skarga nie zawiera jednak przytoczenia jej podstaw, co czyni ją, wobec braku spełnienia wymagania określonego w art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. niedopuszczalną i jako taką podlegała odrzuceniu (art. 424<sup>8</sup> § 1 k.p.c.). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest bowiem nadzwyczajnym – a więc *ex definitione* – wyjątkowym środkiem zaskarżenia, przysługującym tylko wtedy, gdy łącznie spełnione są dwie przesłanki. Po pierwsze, przez wydanie zaskarżonego wyroku stronie została wyrządzona szkoda. Powinna więc istnieć związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia a powstaniem szkody, co strona wnosząca skargę powinna co najmniej uprawdopodobnić (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.). Drugą przesłanką wniesienia skargi jest brak możliwości zmiany lub uchylecia zaskarżonego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do tej skargi, jak i w przeszłości).

Mając na uwadze pierwszą z wymienionych przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, oczywiste jest, że jednym z istotnych elementów konstrukcyjnych skargi jest uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. Uprawdopodobnienie szkody (art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.) polega na przedstawieniu wyodrębnionego wyводу wskazującego, że szkoda została wyrządzona oraz określającego czas jej powstania, postać i związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem. Zgodnie z

utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego powołanie się na wystąpienie określonej szkody, bez wyraźnego i ścisłego wskazania jej wysokości, przedstawienia przekonującej argumentacji prawnej, która mogłaby uzasadniać, że została rzeczywiście stronie wyrządzona, jak również bez powołania dowodów bądź środków uwiarygodniających twierdzenia strony w tym zakresie, samo w sobie nie jest wystarczające do spełnienia obowiązku uprawdopodobnienia szkody (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 listopada 2014 r., IV CNP 33/14, Legalis nr 1157496, 9 grudnia 2013 r., II CNP 43/13, Legalis nr 753689, 31 października 2013 r., III CNP 28/13, LEX nr 1422011z 23 lutego 2021 r., V CNP 13/20, LEX nr 3123488z 19 stycznia 2021 r., I PUNP 1/21, LEX nr 3108619). Założenie konstrukcyjne czynności prawnej powoduje, że bez któregokolwiek ze wskazanych normatywnie elementów nie może być ona uznana za dokonaną. Elementy te powinny być zarazem wyodrębnione redakcyjnie w strukturze pisma (K. Górski (w:) K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy (red.), *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Czynności i przebieg postępowania. System Postępowania Cywilnego*. Tom 3B, Warszawa 2024, s. 117).

W niniejszym przypadku powyższe wymaganie konstrukcyjne skargi nie zostało spełnione, gdyż skarżący nie przedstawił wyodrębnionego wyводу wskazującego na wystąpienie po jego stronie szkody w następstwie wydania zaskarżonego wyroku i odmowy prawa do rekompensaty, a także jej rodzaju i rozmiarów. Należy pamiętać, że każde wymaganie przewidziane w art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c. ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione samodzielnie, niezależnie od innych wymagań. Zamieszczenie w skardze poszczególnych jej elementów konstrukcyjnych powinno nastąpić w sposób jednoznaczny i wyraźny tak, aby Sąd Najwyższy nie musiał domniemywać ich istnienia i doszukiwać się ich w innych elementach skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2006 r., III CNP 62/06, LEX nr 610081; T. Zembruski, *Komplementarność nadzwyczajnych środków zaskarżenia – skarga kasacyjna a skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku*, V.5 (w:) M. Michalska-Marciniak (red.), *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Sopot 2015). Ponadto Sąd Najwyższy wyjaśnił wielokrotnie, że nieuwzględnienie powództwa i ostateczne przegranie sprawy przez stronę powodową nie może być

utożsamiane z wyrządzeniem szkody, której rozmiary odpowiadałyby wartości określonego w pozwie żądania lub ją przekraczały. Gdyby powołanie się na oddalenie powództwa bądź apelacji od wyroku oddalającego powództwo miało być wystarczające do spełnienia tego wymagania, jego wprowadzenie przez ustawodawcę traciłoby sens (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 listopada 2007 r., III BP 7/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 11, 8 grudnia 2009 r., III CNP 53/09, LEX nr 1431012, 26 kwietnia 2021 r., II CNP 16/20, LEX nr 3219744, 22 marca 2024 r., I CNP 25/23, Legalis nr 3061849).

Jak zauważono wyżej, drugą przesłanką wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest brak możliwości zmiany lub uchylenia zaskarżonego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych (zarówno w chwili orzekania co do tej skargi, jak i w przeszłości). Przepis art. 424<sup>1</sup> § 1 k.p.c. wprowadza do Kodeksu postępowania cywilnego znane doktrynie pojęcie środków prawnych. Na ogół przyjmuje się, że pojęcie środków prawnych jest szersze od pojęcia środków zaskarżenia. Przez środki prawne należy więc rozumieć nie tylko zwyczajne środki zaskarżenia, czyli środki odwoławcze (apelację i zażalenie), inne środki zaskarżenia (w rozumieniu art. 363 § 1 k.p.c., określane również mianem szczególnych, jak np. sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym) oraz nadzwyczajne środki zaskarżenia (przede wszystkim skargę kasacyjną i skargę o wznowienie postępowania). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest dopuszczalna, gdy zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze jednego z tak rozumianych środków prawnych nie była i nie jest możliwa, co strona musi wykazać.

Wniesiona przez ubezpieczonego skarga nie spełnia również wymagania opisanego w art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 5 k.p.c., który stanowi, że na skarżącym ciąży powinność przedstawienia analizy przepisów dotyczących szeroko rozumianych środków prawnych umożliwiających uchylenie, zmianę lub pozbawienie skuteczności zaskarżonego orzeczenia i wyjaśnienie, czy i z jakim skutkiem skarżący z nich skorzystał, bądź też, dlaczego nie mógł lub nie próbował ich wykorzystać. Poszkodowany prawomocnym orzeczeniem sądowym ma bowiem obowiązek wykorzystania wszelkich możliwości doprowadzenia do zgodności z

prawem orzeczenia rozstrzygającego spór między stronami, nim wystąpi przeciwko Skarbowi Państwa z roszczeniem odszkodowawczym za szkodę spowodowaną jego bezprawnością. Oświadczenie, że „wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe”, nie może zostać uznane za wykazanie, że skarga spełnia wymaganie z art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 5 k.p.c., a skarżący wykonał obowiązek wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Sprostanie wymogom z art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 5 k.p.c. obejmuje powinność przeprowadzenia prawniczej analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogłyby odnieść skutku, a tym wymaganiom skarżący nie sprostał.

W związku z powyższym przedmiotowa skarga nie spełniła wymagań konstrukcyjnych stawianych temu środkowi zaskarżenia, wobec czego na podstawie art. 424<sup>8</sup> § 1 i 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia. O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398<sup>21</sup> i art. 424<sup>12</sup> k.p.c. oraz na podstawie § 10 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. z dnia 24 sierpnia 2023 r., Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

(r.g.)



